MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta ta' l-14 ta' Ottubru, 2011

Rikors Numru. 2/2011

Emanuel Camilleri

vs

Avukat Generali

Il-Qorti:

Rat ir-rikors li ressaq ir-rikorrenti fil-25 ta’ Jannar 2011, li jaqra hekk:

Illi hu kellu appell kriminali minn guri li gie deciz finalment mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-25 ta’ Frar, 2010, liema setenza kkonfermat is-sentenza moghtija mill-Qorti Kriminali.

Illi dan ir-rikors huwa bazat fuq l-Artiklu 6(1) u (2) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem, u specifikatament fuq ‘il-fairness’ tal-proceduri. Huwa ma

jistax jaccetta li jinstab hati ta’ reat li qatt ma ghamel, u cioe’ li ghamel xi bomba mad-dar u ttenta joqtol lill-Assistant Kummissarju. Hemm ukoll ilment, ghalkemm sussidjarju ghal dak principali tan-nuqqas ta’ reita’, li fuq l-istess fatt (ghalkemm fl-istess guri) huwa gie misjub hati ta’ reati li sostanzjalment huma l-istess, u dan imur kontra l-principju tan-nec bis in idem, bi vjolazzjoni tal-Art. 4(1) tas-Protokoll 7 tal-istess Konvenzjoni.

Huwa qed jillimita l-ilmenti tieghu fuq l-allegazzjoni tar-reat kontra Michael Cassar, ghax dan iwegghu mhux biss fuq il-kwestjoni tal-habs impost fuqu, imma wkoll minhabba l-kuxxjenza tieghu li ma tistax taccetta li hu jkun hati ta’ reat li qatt ma wettaq.

Il-fatti fil-qosor. L-esponenti fiz-zmien rilevanti ta’ Mejju, 1994, kien spiss ikun imsiefer. Wara zmien li saret il-bomba, certu Marco Abdilla, illum nieqes b’mewtha naturali, waqt investigazzjoni fost hafna ohrajn kontra tieghu, kien qal li Emanuel Camilleri kien li ghamel il-bomba, li sahansitra kien urieh l-istess bomba. Huwa qatt ma xehed fil-guri ghax kien lahaq miet.

Quddiem il-qorti tal-kumpilazzjoni, l-ewwel ma riedx jixhed ghalkemm kien ghamel statement bil-gurament dwar li kien xtara d-droga minghand Emanuel Camilleri, u sahansitra dam sitt ijiem arrestat, u wara f’diversi okkazzjonijiet ta’ verzjonijiet konfliggenti, u wara xhur rega’ gie msejjah mill-prosekuzzjoni fil-kumpilazzjoni u ta verzjoni inkriminanti ghall- esponenti.

Sakemm sari l-guri lahaq miet, u ghalhekk ma xehedx quddiem il-gurati. Kien allega wkoll li l-esponenti kien sparalu, izda minn din l-akkuza l-esponenti kien gie liberat. Naturalment il-prosekuzzjoni ghamlet uzu mid-disposizzjoni tal-Art. 646 tal-Kap.9, li la kien mejjet setghet jinqraw ix-xiehdiet tieghu u l-istatement. Waqt l-appell xehdet ommu li qalet li meta kienet harget l-ahbar fuq il-mezzi tax-xandir, li Emanuel Camilleri kien tressaq il-Qorti fuq l-akkuza, Marco Abdilla li dak il-hin kien id-dar esklama li ma kienx Emanuel Camilleri li ghamel il-bomba.

Fis-sentenza tal-appell hemm rezokont tat-tahwid kollu ta' Marco Abdilla. Minkejja dan intaghzlet verzjoni li biha setghet tinstab il-htija.

Ir-ragunament tal-Qorti tal-Appell Kriminali, konfirmatorju ta' dak tal-Qorti Kriminali, juru li ma kienx hemm "fairness" fil-proceduri "as a whole" ghaliex giet manifestament injorata l-ligi proceduali dwar l-evidenza li hija garanzija principali tal-fairness tat-trial. Ir-ragunament tal-Qorti tal-Appell Kriminali biex ikun forcina tal-verzjoni inkriminanti u biex tispjega l-konflitti manifest tal-verzjonijiet kienu spekulazzjonijiet li ma kienux jirrizultaw mill-atti.

Artiklu 6 tal-Konvenzjoni

Wiehed mill-principji bazilari tal-process huwa li jkun hemm possibilita' li xhud tal-prosekuzzjoni jigi tested fuq il-kredibilita' u l-affidabilita' tieghu. Kredibbli jekk haqqux kredtu in generali, u hemm il-principju li *falsus in uno falsus in omnibus.* L-affidibilita' hija kwestjoni jekk kienx zbaljat innocentement, ghax xehed fuq impressjoni li haseb li kienet vera.

Hawnhekk ma jistax jinghad li xhud Marco Abdilla gie ezaminat mill-gurati u ghalhekk kienu f'posizzjoni ahjar li jaraw il-komportament tieghu.

Japplikaw ir-regoli l-ohrajn tal-procedura penali fosthom li l-kredibilita' tax-xhud tista' tigi attakkata mid-dikjarazzjonijiet ohra li jkun ghamel fi zmienijiet ohra. Jekk il-kredibilita' tieghu tigi demolita minnu stess, ma hux "fair" li tinghazel verzjoni fuq ohra. L-anqas tista' Qorti tippuntella dik il-verzjoni bi spekulazzjonijiet. Ghall-inqas trid issib korroborazzjoni indipendenti ta' dik ix-xiehda, u din trid tkun univoka, determinanti u gravi.

Minn dawn hemm diversi okkazzjonijiet. Per ezempju l-Qorti tal-Appell qalet li dak li stqarr ma' l-omm waqt l-ahbarijiet tat-television li ma kienx Emanuel Camilleri li ghamel il-bomba, ma kienx in articulo mortis jew qrib il-

mewt u ghalhekk ma kellu l-ebda rilevanza. Veru ma kienx in articulo mortis, imma ma jistax jinghad li ma kienx previous inconsistent statement, previst mil-ligi dwar il-kredibilita'.

Hekk ukoll fejn Marco Abdilla jallega li Emanuel Camilleri kien urieh il-bomba li kienet ta' xi ghaxar pulzieri, meta jirrizulta li kienet ta' dik id-dimenzjoni imma f'centimetri, il-Qorti tal-Appell qalet li seta' ha zball ghax kien qed jixhed wara erba' snin. Din hija spekulazzjoni.

Kazijiet ohra ta' spekulazzjoni johrog mill-paragrafu 17 tas-sentenza tal-Appell. Marco Abdilla jghid li kellu diskursata u kellu revolver ma' mohhu. Il-Qorti kienet titubanti jekk kienx hemm revolver jew le, imma xorta wahda kien qed jibza'. Mela l-allegazzjoni tieghu tar-revolver ma fiha l-ebda rilevanza ghall-kredibilita'?

Hekk ukoll dwar ix-xiehda ta' Paul Spagnol. Paragrafu 20. Dan ukoll jixhet dawl fuq il-kredibilita' ta' Marco Abdilla, imma l-konkluzjoni tal-Qorti tal-Appell kienet li dak li qal Spagnol li qallu Abdilla fuq l-esponenti kien hearsay. Imma anke jekk wiehed jaqra l-paragrafu kollu jsib il-motivazzjoni dwar x'ghamel Abdilla u x'interessi kellu.

Gravi mbaghad huwa l-paragrafu 21 fejn tittratta dwar Martin Debono. Martin Debono xehed dwar zewg fatti. Wahda r-rikatt ta' Abdilla lill-esponenti, u l-iehor dwar il-kwestjoni tas-senter. Il-Qorti tal-Appell qalet li meta mistoqsija omm Marco Abdilla ma qablitx ma' Martin Debono dwar is-senter, u ghalhekk "Fil-fehma ta' din il-Qorti, ix-xiehda ta' Catherine Abdilla xxejjen il-kredibilita' tax-xhud Martin Debono." Hawn japplika l-principju tal-kredibilita' u tal-*falsus in uno falsus in omnibus.*

Fil-paragrafu 24, il-Qorti tal-Appell tuza bhala xiehda inkriminati dak li qal certu Muscat lill-Magistrat inkwirenti. Dan mhux legali, ghax ix-xiehda tinghata in open court skond l-Art 646 tal-Kap.9. Ir-regoli tal-procedura huma ta' ordni pubbliku.

Fil-paragrafu 27 hemm spekulazzjoni ohra, li certament mhix bazata fuq iuxta allegata et probata: “Mill-banda l-ohra, persuna li hu midhla ta’ l-ispkussiv mhix se tiddejjaq iddur b’dak it-tip ta’ bomba biex tilhaq l-iskop taghha li ssib persuna “idoneja” biex tqieghed il-bomba minflokha.”

Bl-istess mod fil-paragrafu 28, fejn il-Qorti tal-Appell qalet li dwar il-gideb fuq l-isparatura, il-gurati kienu lliberaw ghax taw il-beneficcju tad-dubju.

Imma ma ratx rilevanza, anke t-tahwid ta’ verzjonijiet li kien hemm, ghall-kredibilita’ tax-xhud Marco Abdilla.

Fil-paragrafu 30 jerga’ jittenna l-izball li ttiehed bhala xiehda dak li qal xhud fl-inkjesta. Skond il-ligi din hi ammissibbli bhala prova fid-drogi imma mhux fir-reati dwar bombi u tentattivi ta’ omicidju.

Fil-paragrafu 33 hemm spekulazzjoni dwar min ghandu licenzja biex jahdem in-nar tal-festi u min ghandu barriera tal-franka, u min jaghmel bomba. Min jaghmel in-nar tal-festi ma juzax splussiv tal-barrieri jekk ma jrid itajjar il-blat samm. Il-barrieri tal-franka, maghrufin bhala soft limestone, jinqatghu qishom gobon cheddar u mhux bl-isplussivi. Dawk barrieri tal-qawwi. U fl-ahhar ghall-izball tad-daqs tal-bomba, Marco Abdilla jinhafirlu kollox ghax ghadda z-zmien u seta’ ma ftakarx. Id-differenza hija ta’ 250% mal-original. Fuq kollox meta sar il-fatt l-esponenti l-anqas kellu licenzja tan-nar tal-festi.

L-esponenti jaghmel riferenza ghas-sentenza tal-Qorti Ewropea Telfner v Austria, fejn kien hemm spekulazzjonijiet imma mhux provi. Jaghmel riferenza wkoll ghall-principji: “In addition, the quality of the evidence must be taken into consideration, including whether the circumstances in which it was obtained cast doubt on its reliability or accuracy (ibid.). Indeed, where the reliability of evidence is in dispute the existence of fair procedures to examine the admissibility of the evidence takes on an even greater importance (see *Allan v. the United Kingdom. No.* 48539/99, § 47, ECHR 2002-IX). Pavlenko v Russia 1/4/2010.

Huwa car u manifest li Marco Abdilla kien qed jinnegozja u jirranga l-posizzjoni tieghu mal-pulizija, li naturalment kellha interess kbir li kaz li sfortunatament gara kontra ufficjal gholi taghha jkun solvut. Marco Abdilla manifestament qabillu fir-rizultati li ottjena fil-proceduri li kellu pendenti.

Ghalhekk l-esponenti jaghmel riferenza ghall-kwalita' tax-xhieda bhala parti mill-fairness tat-trial that l-artiklu 6(1) u l-ispekulazzjonijiet li hemm li jgibu vjolazzjoni taht l-Art 6(2) tal-Konvenzjoni.

Art 4(1) tas-Protokoll 7 tal-istess Konvenzjoni.

L-esponenti gie misjub fuq l-istess fatt hati ta' zewg reati. Bhala fatt storiku kienu wiehed. Akkuza fuq il-bomba u akkuza fuq attentat ta' qtil.

Ghalkemm l-esponenti jibqa jsostni l-innocenza tieghu fuq il-kaz kollu, imma dan l-ilment juri ingustizzja mieghu.

Jekk wiehed jaqra l-Artiklu citat, l-ewwel impressjoni hija li biex japplika wara li jkun sar process u gie terminat, umbaghad wara zmien isir process iehor.

Issa skond is-sistema taghna d-diversi kap tal-akkuza huma processi separati. Huwa minnu wkoll li l-Artiklu 17(b) tal-Kodici Kriminali jaghmel dan possibbli. U aghar ukoll ghax izid il-piena minn terz sa nofs. Jigifieri piena hemm.

L-esponenti jissottometti li la darba, ghall-grazzja tal-argument instabet htija fuq t-tqeghid ta' bomba, ma setax ftit wara l-gurati johorgu b'verdett qisu gara fatt gdid li kien hemm tentattiv ta' omicidju. Ghal dan japplika wkoll in-ne bis in idem.

Dan l-argument japplika wkoll ghall-ewwel u t-tieni kap tal-akkuza li taghhom nstab hati l-esponenti. It-tieni jaqghu taht l-istess ligi, u taht l-istess kappa guridika. L-istess bhal wiehed ma jigix akkuzat li seraq karozza, u mbaghad

f’kap iehor tal-istess att ta’ akkuza, li seraq radio ta’ karozza. Id-definizzjoni tar-reat tinkorpora materjali differenti. Jekk kienu saru fi zmienijiet differenti allura hemm ir-reat kontinwat, imma mhux zewg reati differenti. Dan johrog car mill-artikli tal-Kap101 li l-Avukat Generali stess ikkwota fiz-zewg kapi msemmija, u li gew citati mill-Qrati Kriminali.

Illi din il-kwestjoni tan-ne bis in idem giet mistharrga ricentement mill-Qorti Ewropea bil-kaz Sergey Zolothukin v Russia tal-10 ta’ Frar, 2009. Il-Qorti kellha taghmel ezami tal-gurisprudenza taghha, u bhala Grand Chamber iddecidiet li l-pern ta’ kollox huwa fuq l-istess **fatt**.

Talab l-attur jghid sabiex din l-Onorabbli Qorti joghgobha:

Tiddikjara li fil-konfront tieghu kien hemm, fuq il-fatti premessi, vjolazzjonijiet tal-Artikli 6(1); 6(2); 4(1) tal-Protokoll 7 tal-Konvenzjoni Ewropea, u prevja hekk hemm bzonn id-dikjarazzjoni li l-Artiklu 17(b) tal-Kap 9 jivvola l-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem, ghar-rigward tal-Artiklu 4(1) tal-Protokoll 7;

Taghtih rimedju effettiv, kif qed jinghata mill-Qorti Ewropea skond l-Artiklu 46 tal-Konvenzjoni;

Taghti kumpens ghall-vjolazzjoni, li m’ghandux ikun alternattiv ghar-rimedju effettiv ghall-vjolazzjoni skond l-Artiklu 46 tal-kostituzzjoni.

Rat ir-risposta tal-Avukat Generali li in forza taghha eccepixxa illi:

Din il-kawza tirrigwarda ilmenti li diga’ gew ventilati kemm quddiem l-ewwel istanza (il-guri) kif ukoll quddiem il-qorti tal-appell kriminali. Ghaldaqstant, l-esponent ma jistax ma jilmentax illi dan jidher illi huwa attentat sabiex wiehed jakkwista l-hekk imsejjah *terzo esame* u jikkonverti lil din il-Qorti f’Qorti ohra tal-Appell.

<u>Allegata lezjoni tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni</u>

L-esponent jirrileva illi l-fatt li Marco Abdilla lahaq miet qabel ma sar il-guri ma jirrendix invalida ix-xhieda li ta waqt il-kumpilazzjoni, bhalma lanqas ma jaffettwa d-decizjoni tal-Avukat Generali li hemm bizzejjed provi sabiex jinhareg Att ta' Akkuza kontra r-rikorrent.

Dwar l-affidabilita' o meno ta' Abdilla, din certament illi giet assessjata qabel ma nhareg l-Att tal-Akkuza, u l-gurija kellha wkoll l-opportunita' li tizinha meta giet biex tifforma l-konvinzjoni taghha dwar il-htija tar-rikorrent.

L-artikolu 6 tal-Konvenzjoni jezigi li l-proceduri civili u kriminali li ghalihom japplika jkunu joffru 'a fair trial' meta wiehed jehodhom fl-intier taghhom.

Kif jirrimarkaw Harris, O'Boyle u Warbrick,

"*The application of Article 6 has presented the Strasbourg authorities with various problems. A delicate question is the closeness with which they should monitor the functioning of national courts. In practice, the Strasbourg authorities have meticulously and properly followed the 'quatrieme instance' doctrine, not questioning the merits of decisions on the facts taken at the national level.* ***They also allow states a wide margin of appreciation*** *as to the manner of their operation, for example in the rules of evidence that they use. A consequence of this last point is that* ***in certain context, the provisions of Article 6 are as much obligations of result as of conduct, with national courts being allowed to follow whatever particular rules they choose so long as the end result can be seen to be a fair trial."*** (enfasi tal-esponent)

Aktar 'il quddiem fil-kapitolu li jittratta dwar l-Artikolu 6, ikomplu jghidu illi

"What is clear is that in accordance with their general policy of not acting as a quatrieme instance, the Strasbourg authorities ***do not regard themselves as competent to question findings of fact by the trial court that appear to be based upon probative***

evidence." (vide Albert and Le Compte vs Belgium; 1983). (enfasi ta'l-esponent)

Il-kriterju uzat mill-Qorti ta' l-Appell fil-kaz tar-rikorrent huwa dak li solitament jintuza mill-Qrati ta' l-Appell taghna, fis-sens li ghalkemm il-Qorti tiehu konjizzjoni tal-fatti tvarja s-sentenza biss jekk issib li l-ewwel Qorti permezz tal-gurija ma setghetx ragjonevolment u legittimament tasal ghall-konkluzjoni li waslet ghaliha fuq il-fatti kif esposti quddiemha. Dan ma jikkomporta ebda ksur ta' drittijiet fundamentali. Kien ikun abbuz tal-process gudizzjarju kieku l-Qrati ta' l-Appell kellhom jergghu jisimghun kaz mill-gdid u, filwaqt li jqeghdu fil-genb l-interpretazzjoni tal-fatti mwettqa mill-ewwel Qorti, jissostitwixxuha bl-interpretazzjoni taghhom. Kieku jkunu qed jikkonvertu lilhom infushom fit-tieni Qorti ta' Prim'Istanza.

Fil-kaz ta' appell minn sentenza f'guri il-pozizzjoni hija l-istess bhal f'appelli ohrajn, id-differenza li l-konkluzjoni finali tkun f'idejn il-gurija. Jekk il-gurati fil-kaz odjern ikkonkludew fuq il-fatti li r-rikorrent kien hati, il-Qorti ta' l-Appell ma setghetx ragjonevolment tittraskura l-ezercizzju mwettaq mill-gurati u mill-ewwel Qorti u kapriccjozament tissostitwih bl-opinjoni taghha, kif donna qed jippretendi r-rikorrent. Galadarba hija ikkonkludiet li <u>ma kienx il-kaz li l-gurati ma setghux legittimament u ragjonevolment jaslu ghall-konkluzjoni li jkunu waslu ghaliha in bazi tal-provi li kellhom quddiemhom,</u> allura hija ma setghetx tvarja s-sentenza, u anzi kienet tizbalja kieku ghamlet dan.

Huwa minnu li Qorti ta' l-Appell ghandha d-dritt li anke tisma xhieda gdida, IZDA dan huwa biss jekk jidhrilha li jkun il-kaz. Fil-kaz odjern ma kienx hemm motiv biex isir dan minhabba li l-Qorti ma rriskontratx fl-ewwel sentenza in-nuqqas imsemmi aktar 'il fuq.

Fil-kaz ***Telfner*** li jsemmi r-rikorrent, il-Qorti ippremettiet l-osservazzjonijiet taghha dwar il-ksur o meno tal-Artikolu 6 fil-konfront ta' Telfner billi qalet hekk:

1. The Court recalls that, as a general rule, it is for the national courts to assess the evidence before them, while it is for the Court to ascertain that the proceedings considered as a whole were fair, which in case of criminal proceedings includes the observance of the presumption of innocence.

F'dak il-kaz il-provi tal-prosekuzzjoni kienu mill-aktar neboluzi, fejn ippruvaw jitfghu il-htija fuq Telfner sempliciment minhabba l-fatt li l-appelikant kien flimkien ma ohtu juza l-karozza involuta fir-reat u li dakinhar ma kienx id-dar meta sehh l-incident. Kien hemm ukoll spekulazzjoni assolutament mhux sostenuta minn provi illi l-applikant kien taht l-influwenza tal-alkohol:

“”2. In the present case, both the District Court and the Regional Court relied in essence on a report of the local police station that the applicant was the main user of the car and had not been home on the night of the accident. However, the Court cannot find that these elements of evidence, which were moreover not corroborated by evidence taken at the trial in an adversarial manner, constituted a case against the applicant which would have called for an explanation from his part. In this context, the Court notes, in particular, that the victim of the accident had not been able to identify the driver, nor even to say whether the driver had been male or female, and that the Regional Court, after supplementing the proceedings, found that the car in question was also used by the applicant's sister.”

Dawn il-fatti huma ferm differenti mill-kaz odjern fejn l-esponent isostni li kien hemm provi sufficjenti u ta' kwalita' tajba bizzejjed biex ir-rikorrent seta' jressaq taht akkuza u anke eventwalment jinstab hati sahansitra mill-Qorti tal-Appell.

Fil-kaz ta' ***Allan,*** ukoll imsemmi mir-rikorrent, is-sejbien ta' ksur tal-Artikolu 6 kien provokat minn cirkostanzi nettament differenti minn dak odjern, kif jirrizulta minn dak li qalet il-Qorti:

"50 …The right, which the Court has previously observed is at the heart of the notion of a fair procedure, serves in principle to protect the freedom of a suspected person to choose whether to speak or to remain silent when questioned by the police. Such freedom of choice is effectively undermined in a case in which, the suspect having elected to remain silent during questioning, the authorities use subterfuge to elicit, from the suspect, confessions or other statements of an incriminatory nature, which they were unable to obtain during such questioning and where the confessions or statements thereby obtained are adduced in evidence at trial." (enfasi tal-esponent)

Wiehed jirriskontra l-istess differenza fil-fatti fil-kaz ta' ***Pavlenko:***

"3. The applicant complained that he had not had a fair trial. He alleged, in particular, that following his arrest he had been refused permission to be represented by a lawyer of his choice; that legal aid counsel D. had been inefficient; that he had been questioned in a coercive environment and had been forced to incriminate himself without the benefit of effective legal advice."

Art. 4 (1) tas-7 Protokol

Mhux minnu li d-diversi kapi ta' akkuza jikkostitwixxu process fihom infushom. L-artikolu 4(1) tas-7 Protokol kif migjub fil-Kap. 319 tal-Ligijiet ta' Malta jghid is-segwenti:

Artikolu 4 – Id-dritt li persuna ma tigix ipprocessata jew ikkastigata darbtejn

1. Hadd ma jista' jkun ipprocessat jew jerga' jigi kkastigat ghal darb'ohra fi procedimenti kriminali taht il-gurisdizzjoni ta' l-istess Stat ghal xi reat li dwaru jkun diga' gie finalment liberat jew misjub hati skond il-ligi u l-procedura penali ta' dak l-Istat.

2. Id-disposizzjonijiet tal-paragrafu precedenti ma ghandhomx izommu milli l-kaz jerga' jinfetah skond il-ligi u l-procedura penali ta' l-Istat in kwistjoni, jekk ikun hemm provi li xi fatti godda jew li jkunu ghadhom kif gew zvelati, jew inkella jekk ikun hemm xi vizzju fondamentali fil-procedimenti ta' qabel, li jista' jkollhom effett fuq kif jizvolgi l-kaz."

Kif sewwa jghidu Harris, O'Boyle u Warbrick,

" The aim of Article 4 is to prohibit the repetition of criminal proceedings that have been concluded by a 'final decision' acquitting the individual. So that provision does not apply before new proceedings have been opened".

L-interpretazzjoni logika ta' dan l-artikolu ghandha tkun illi persuna ma' tistax tinxela u tigi ipprocessata f'zewgt idrabi separati minn xulxin ghall-istess reat. Ir-rikorrent qed jallega li kull Kap tal-Akkuza jikkostitwixxi procedura separata. Izda l-esponent jissottometti illi dan ir-ragunar huwa erronju. Huwa (fil-kaz odjern) il-guri shih mill-bidu sa l-ahhar li jikkostitwixxi process kriminali ai termini tal-fuq imsemmi Artiklu 4. Il-kapi tal-akkuza huma separati biss fis-sens li jekk wiehed ma jinstabx hati taht kap wiehed jista' jinstab hati matul l-istess process taht kap iehor.

Din is-sistema procedurali mhijiex kapricjuza izda qeghda hemm sabiex ikun assikurat illi l-prosekuzzjoni tezawrixxi l-possibilitajiet ta' rejat kollha li jfeggu mill-provi migjuba kontra l-akkuzat.

Harris *et al* ikomplu jelaboraw illi:

"It is clear that, subject to Article 4(2), Article 4(1) prohibits a further prosecution for exactly the same offence. However, a matter that has troubled the Court is how Article 4 might be relevant to a single criminal act which is capable of being separated into more than one criminal 'offence', for example a driving offence which may be caught by various statutory definitions. In principle Article 4 does not preclude being tried by the same or even

different courts if they were part of a single criminal act. But whilst in some cases identifying what are separate offences will be a straightforward exercise, in others the issue is very complicated".

Huwa sottomess li f'dan il-kaz ma hemm ebda komplikazzjoni fil-mod kif ir-reati kollha li jiskaturixxu mill-att kriminali tal-akkuzat jistghu jigu identifikati, u huwa proprju dan l-ezercizzju li wettqet il-Prosekuzzjoni.

F'***Sergei Zolotukhin vs Russia,*** kawza senjalata mir-rikorrent ukoll, il-fatti ghal darb'ohra kienu differenti minn dawk odjerni, kif jidher mis-silta hawn taht ikkwotata:

"4. The applicant in the present case was finally convicted of minor disorderly acts and served the penalty imposed on him. He was afterwards charged with disorderly acts and remanded in custody. The proceedings continued for more than ten months, during which time the applicant had to participate in the investigation and stand trial. Accordingly, the fact that he was eventually acquitted of that charge has no bearing on his claim that he was prosecuted and tried on that charge for a second time. For that reason the Grand Chamber, like the Chamber, finds without merit the Government's contention that there had been no repetition of the proceedings because the applicant had eventually been acquitted of the charge under Article 213 § 2 of the Criminal Code.

"5. The Court has found above that the applicant was convicted of "minor disorderly acts" in administrative proceedings which are to be assimilated to "penal procedure" within the autonomous Convention meaning of this term. After his conviction became "final", several criminal charges were raised against him. Of those, a majority referred to the applicant's conduct at different times or in different locations. However, the charge of "disorderly acts" referred to precisely the same conduct as the previous conviction of "minor disorderly acts" and also encompassed substantially the same facts."

Kif tkompli tghid l-istess Qorti,

“6. The Court reiterates that the aim of Article 4 of Protocol No. 7 is to prohibit the repetition of criminal proceedings that have been concluded by a “final” decision...”

Din l-opinjoni hija espressa wkoll minn Harris et al. Dawn jispjegaw li:

“ According to the Explanatory Report to the Seventh Protocol, which itself referred back to the European Convention on the International Validity of Criminal Judgements, a decision is “final if, according to the traditional expression, it has acquired the force of res judicata”.

Ghalhekk ghandu jirrizulta li r-rikorrent odjern ma ghandux ragun jghid illi gew lezi xi drittijiet fundamentali tieghu, stante illi l-kaz tieghu kien differenti minn kull kaz tal-Qorti Ewropeja fejn instab li sehhet lezjoni u bl-ebda mod ma gie mixli u ipprocessat b’mod finali ghall-istess reat darbtejn.

Ghaldaqstant l-esponent jitlob bir-rispett li din l-Onorabbli Qorti joghgobha tirrespingi r-rikors odjern bl-ispejjez kontra r-rikorrent Camilleri.

Rat l-atti tal-process kriminali kontra r-rikorrent decis finalment mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-25 ta’ Frar, 2010;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Ikkunsidrat;

Illi b’dawn il-proceduri r-rikorrent qed jilmenta bi ksur tad-drittijiet fondamentali tieghu meta, wara process kriminali li baqa’ tiela sal-grad ta’ appell, instab hati li ghamel bomba mad-dar u ttenta joqtol lill-Assistent Kummissarju.

Hu jghid li hu innocenti ta' dan id-delitt u li ma kellux process gust, peress li nghatat fidi lix-xhieda ta' certu Marco Abdilla li kien xehed waqt il-kumpilazzjoni, izda lahaq miet sa ma sarlu l-guri u, ghalhekk, ma setax jigi kontra-ezaminat. Hu jghid li mehud kont tat- "tahwid" fix-xhieda li ta' Marco Abdilla, ma kellux jinstab hati.

Hu fatt li x-xhieda ta' din il-persuna kienet importanti ghall-kaz, (flimkien ma certu Charles Steven Muscat) u, in linea generali, hu rikjest li kull xhud tal-prosekuzzjoni ikollu l-kredibilita' u l-affidabilita' tieghu kkontestata fil-process kriminali li jkun qed isir kontra akkuzat. F'dan il-kaz, dan ma setghax isir peress li, <u>in parte</u>, ix-xhud lahaq miet sa ma wasal li jsir il-guri tar-rikorrent, bir-rizultat li l-prosekuzzjoni kellha taqra x-xhieda li x-xhud kien ta' precedentement quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala qorti Istruttorja. Jinghad, in parte, peress illi r-rikorrent <u>kellu opportunita</u>' jaghmel il-kontro-ezami tax-xhud quddiem l-ewwel Qorti, pero', naqas milli hekk jaghmel. Ma kien hemm xejn xi jzomm lir-rikorrenti milli, fi stadju tal-kumpilazzjoni tal-provi quddiem il-Qorti tal-Magistrati, jaghmel il-kontro-ezami ta' dan ix-xhud, u dan jew fis-seduta li fiha jkun xehed jew anke fi stadju ulterjuri tal-process. Ir-rikorrent iddecieda li, f'dak l-istadju, joqghod lura milli jaghmel il-kontro-ezami, ovvjament ghax haseb li jkun ahjar li jikkonfrontah darba quddiem il-gurati, pero', la ghamel din l-ghazla ma jistax jilmenta li ma kellux cans jattakka l-kredibilita' tax-xhud; cans kellu, u hu ghazel li ma juzufruwhiex ruhu minnu.

Darba li, meta gie appuntat il-guri, ix-xhud Marco Abdilla lahaq miet, il-prosekuzzjoni kellha kull dritt taqra x-xhieda li kien ta' x-xhud quddiem qorti ohra, u lill-gurati gie spjegat ghaliex kien qed isir hekk u li kellhom jikkunsidraw li x-xhud ma setghax, f'dak l-istadju, jigi kontro-ezaminat mill-akkuzat.

F'dawn ic-cirkostanzi, ma jistax jinghad li l-procedura adoperata, mill-mument tal-arrest sad-decizjoni finali mill-Qorti tal-Appell, ma kenietx wahda gusta.

Jista' jkun li dan Marco Abdilla "hawwad" fid-diversi deposizzjonijiet li ta', izda din il-Qorti ma tistax tindahal jekk il-gurati ghazlu li jemnu verzjoni wahda u mhux ohra. Ic-cirkustanza tal-ghazla tal-gurati mhix sindikabbli la darba l-process hu gust, u ma tistax tghid li l-process ma kienx gust minhabba s-semplici fatt li l-gurati ghazlu l-verzjoni li biha setghet tinstab il-htija. F'dan il-process, ir-rikorrent ghamel analizi ta' cirkustanzi tal-fatti li, skontu, kellhom juru l-innocenza tieghu, u ikkritika li "spekulazzjonijiet" li, ukoll skont hu, ghamlet il-Qorti tal-Appell biex tafferma d-decizjoni tal-gurati.

Din il-Qorti, pero', mhux qorti tat-tielet jew ir-raba' istanza, u mhux kompitu taghha li tindahal fl-apprezzament tal-fatti li ghamlu l-gudikanti tal-fatt. Hu maghruf li, bhala principju, il-Qorti Ewropea ta' Gustizzja b'sede fi Strasbourg tiehu linja hi wkoll li tevita li hi tagixxi bhala "a quatrieme instance", b'mod li l-qorti "do not regard themselves as competent to question findings of fact by the trial court that appear to be based upon probative evidence" ara "Albert and Le Compte vs Belgium" deciza mill-Qorti Ewropea tal-Gustizzja fl-1983).

L-iskop ta' din il-Qorti u, jekk ikun il-kaz, tal-Qorti Kostituzzjonali u l-Qorti Ewropea tal-Gustizzja mhux li tirrevedi l-konkluzzjonijiet ta' fatt li ittiehdu fil-kors tal-process, izda biex jigi ezaminat jekk il-process kienx wiehed gust, u ghal dan il-ghan irid jittiehed kont tal-process kollu. Fil-fatt, l-istess Qorti Ewropea tal-Gustizzja fil-kaz fl-ismijiet "Imbroscia v Switzerland" qalet li:

"The manner in which article 6(1) and 3 (c) is to be applied during the preliminary investigation depends on the special features of the proceedings involved and on the circumstances of the case. In order to determine whether the aim of Article 6 – a fair trial – has been achieved, regard must be had to the entirety of the domestic proceedings conducted in the case." App.No. 1397/88 – 4/11/1993

F'dan il-kaz, il-process tal-guri li fih ir-rikorrent instab hati, kien gie rivedut mill-Qorti tal-Appell Kriminali. Quddiem dik il-Qorti, ir-rikorrenti qajjem hafna mill-ilmenti li ressaq f'din il-kawza u wkoll baqa' jinsisti fuq u jasserixxi l-innocenza tieghu. Il-Qorti tal-Appell, ezaminat il-provi u s-sottomissjonijiet tar-rikorrent, u ikkonkludiet li ma kienx il-kaz li l-gurati ma setghux legittimament u ragjonevolment jaslu ghall-konkluzzjoni li jkunu waslu ghaliha in bazi tal-provi li kellhom quddiemhom. Wiehed ifakkar li l-gurati f'guri jigu avvzati li jridu isibu htija biss jekk ikunu hekk konvinti minghajr ebda dubbju ragjonevoli, u l-fatt li setghu ghamlu xi inferenzi mix-xhieda, ma jfissirx li s-sejba ta' htija ma kenietx bazata fuq dan il-konvincement. Din il-Qorti tirrileva wkoll li l-Qorti Kostituzzjonali fil-kawza <u>"John Camilleri vs Avukat Generali"</u>, deciza fit-12 ta' Frar, 2010, kienet qalet li l-fatt li l-Qorti tal-Appell Kriminali taghzel li ma tissostitwix l-hsieb taghha ghall-dak tal-gurati, imma tara biss jekk il-gurati setghux jaslu ghad-decizjoni li waslu, ma jivvjolax id-dritt ta' smigh xieraq tal-akkuzat.

Il-Qorti tal-Appell Kriminali, f'dan il-kaz, irrevediet bir-reqqa l-provi u ma sabet xejn irragonevoli fid-decizjoni tal-gurati. Dik il-Qorti anke semghet xhud Catherine Abdilla, omm Marco Abdilla, wara allegazzjoni mir-rikorrenti li l-imsemmi xhud seta' lissen xi haga fuq il-kaz in articulo mortis, u ghamlet revizzjoni dettaljata tax-xhieda u dan fuq aktar min tnax il-pagna tas-sentenza. Finalment osservat li l-gurati setghu jaghmlu l-evalwazzjoni taghhom tad-diversi dikjarazzjonijiet li kien ghamel Marco Abdilla waqt id-diversi stadji tal-kaz, u qalet li kien hemm bizzejjed provi biex ir-rikorrent jinstab hati. In finis il-Qorti tal-Appell Kriminali qalet li:

"Ghaldaqstant is-sitwazzjoni fattwali kienet tali li l-gurati, minghajr ma semghu x–xiehda ta' Catherine Abdilla, setghu ma jemmnux il-verzjoni li l-appellant ta waqt il-guri ghax hemm cirkostanzi u provi li huma ugwalment kapaci li jitwemmnu u li l-gurati kienu perfettament intitolati – u din il-Qorti zzid tghid, anke wara li semghet ix-xiehda ta' Catherine Abdilla u ezaminat in nota ta' sottomissjonijiet pprezentata mill-appellant fit-12 ta' Frar 2010 u n-nota

responsiva ta' l-Avukat Generali pprezentata fil-15 ta' Frar 2010, gustifikati – li jemmnu."

Hawn mhux kaz li ma kienx hemm provi li setghu iwasslu ghall-htija (kif setgha kien il-kaz fis-sentenza "Berhani v Albania", deciza mill-Qorti Ewropea tal-Gustizzja fis-27 ta' Mejju, 2010), peress li, anke kif qalet il-Qorti tal-Appell Kriminali, kienu gew prodotti provi bizzejjed li setghu jinducu lill-gurati jaslu ghall-verdett ta' htija. Din il-Qorti ezaminat is-sentenza ta' dik il-Qorti, u minghajr ma tidhol fil-meritu tal-fatti tara li l-gudizzju li ghamlet dik il-Qorti kien wiehed korrett u gust.

Ir-rikorrent kien assistit minn avukat tal-fiducja tieghu tul il-process kollu, u ma jirrizultax li kien hemm xi ksur tal-ligijiet procedurali li kienu determinanti ghall-kaz tieghu, jew li ma kellux process gust. Il-fatt tal-qari tad-deposizzjonijiet ta' persuna mejta, ma wassalx wahdu ghall-ksur tad-dritt ghal smigh xieraq, ghax ma jistax jinghad li l-qari ta' xhieda, moghtija bla pressjoni ta' biza u taht il-kontroll ta' qorti, tohloq ingustizzja, specjalment meta tqies li r-rikorrent kellu l-opportunita jikkontrolla dak li ntqal bl-ezecizzju tad-dritt tieghu ta' kontro-ezami, izda naqas li jaghmel dan fl-ewwel opportunita' li kellu. In-natura u l-kwalita' tax-xhieda li kellu kontrieh ir-rikorrenti giet analizzata mill-Qorti tal-Appell Kriminali, li sabet li, fil-fatt, kien hemm provi kontra l-akkuzat u mhux biss indizji jew "spekulazzjonijiet", kif ghogbu isejhilhom ir-rikorrenti. Dak l-ezercizzju sar fil-kuntest ta' process gust, u mhux kompitu ta' din il-Qorti tissostitwixxi d-diskrezzjoni taghha ghal dak tal-Qorti tal-Appell Kriminali.

Ir-rikorrent kien u ghadu jaserixxi l-innocenza tieghu, pero' mhux il-mansjoni ta' din il-Qorti tidhol f'din il-kwistjoni; hi trid tara jekk ir-rikorrent kellux jew le process gust, u f'dan il-kaz, ma sibx li ma kellux smigh xieraq.

Ir-rikorrent jilmenta wkoll li hu nstab hati ta' zewg reati li bhala fatt storiku kien wiehed, u qed jilmenta li gie miksur, fil-konfront tieghu, il-principju ne bis in idem. Fuq dan il-principju, kif jinghad fil-ktieb "Theory and Practice of the European Convention on Human Rights" ta' Van Dijk et

(4th Edit, 2006, pagna 979), *"the aim of article 4 of protocol no. 7* dak invokat mir-rikorrent) *is to prohibit the repetition of criminal proceedings that have been concluded by a final decision"* (sottolinear ta' din il-Qorti). Dan il-principju gie sottolineat fil-kawza "Segei Zolotukhin v Russia" , deciz mill-Qorti Ewropea tal-Gustizzja fl-1 ta' April, 2010, u indikat mir-rikorrent fis-sottomissjonijiet tieghu. Dan il-principju, pero', ma jfissirx li ghall-istess fatt ma jistghux jinhargu akkuzi differenti.

Il-principji li johorogu mill-gurisprudenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem ma jwasslux ghal tali projbizzjoni. Hekk, fil-kaz "Gotkan v France", deciza fit-2 ta' Lulju, 2002, dik il-Qorti sabet li ma kienx hemm vjolazzjoni tad-drittijiet tal-akkuzat li ghall-istess fatt (traffikar tad-droga), instab hati u intbaghat il-habs talli agixxa bi ksur tal-Kodici kriminali, u nstab hati wkoll u nghata ordni ta' hlas ta' multa, konvertibbli f'habs f'kaz ta' nuqqas ta' hlas, talli kiser il-ligijiet tad-dwana. Dik il-Qorti irriferiet ghall-kaz precedenti taghha "Oliveira v Swizerland", deciza fit-30 ta' Lulju 1998, fejn intqal li ma hemm xejn hazin li persuna tigi processata ghal zewg reati naxxenti mill-istess att kriminuz. Gie osservat li:

"*There is nothing in that situation which infringes Article 4 of Protocol No. 7 since that provision prohibits people being tried twice for the same offence whereas in cases concerning a single act constituting various offences (concours ideal d'infracitons) one criminal act constitutes two separate offences.*"

Ic-cirkustanzi tal-kaz ta' din il-kawza huma ben diversi mill-fatti tal-kaz "Zolotukhin v Russia" , imsemmi, ghax hawn ir-rikorrent ma giex ipprocessat darbtejn fuq l-istess reat.

Il-Qorti tifhem li r-regola mahsuba fl-artikolu 4 tas-Seba' Protokoll ma zzommx milli bniedem jitressaq mixli izjed minn darba dwar xi fatt, jekk dak il-fatt jew dak l-ghamil ikun jikkostitwixxi aktar minn reat wiehed. Dak li jipprovdi l-imsemmi artikolu hu li persuna ma tistax titressaq mixlija bl-istess reat li minnu tkun diga' ghaddiet proceduri –

kemm jekk tahthom instabet hatja u kemm jekk kienet inhelset – li jkunu ntemmu b'sentenza li saret gudikat. Ghalhekk, il-fatt wahdu li, f'xi cirkostanzi, jista' jkun hemm id-duplikazzjoni ta' procedimenti – l-aspett tal-*"bis"* – m'ghandux ikun il-kejl wahdieni li bih jitqies jekk ikunx hemm tassew ksur tar-regola mahsuba f'dawk l-artikoli.

Kif inghad, f'dan il-kaz, ma hemm ebda komplikazzjoni fil-mod kif tressqu l-akkuzi kontra r-rikorrent. Mill-fatt ta' tqieghed ta' bomba jistghu jitnizzlu zewg reati: dak ta' kagun ta' espluzjoni li tista tqieghed f'perikolu car l-hajja ta' haddiehor, u r-reat ta' attentat ta' omicidju. Tpoggija ta' akkuzi li, del resto, ir-rikorrent ma kkontestax fil-forum opportun kif kellu kull dritt li jaghmel fi stadju qabel il-bidu tal-guri.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mir-rikors ta' Emanuel Camilleri billi tichad l-istess, bl-ispejjez kontra tieghu.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------